

Političko nasledstvo Zorana Đindjića

KADA JE UBIJEN ZORAN ĐINĐIĆ, NJEGOVI SARADNICI I PRIJATELJI, KAO I ONI KOJI SU SE TAKO SAMO PREDSTAVLJALI, ČESTO SU POMINJALI KAKO JE U PITANJU BIO ČOVEK KOJI JE PRESKAKAO NEKOLIKO STEPENIKA. ČETIRI GODINE KASNIJE, ISPOSTAVLJA SE DA NA SRPSKOJ POLITIČKOJ SCENI NEMA NIKOGA ČIJA BI SE BRZINA PENJANJA MAKAR PRIMAKLA ĐINĐIĆEVOJ. ISTOVREMENO, MEĐUTIM, MNOGO JE ONIH KOJI SE GURAJU NA ODMORIŠTIMA, MERE KOLIKI JE BIO ĐINĐIĆEV KORAK, RAZMIŠLJAJU KUDA JE ĐINĐIĆ ZAPRAVO IŠAO I PREPRIČAVAJU NA KOJEM SU SE STEPENIKU S NJIM MIMOŠLI

...vlada Vojislava Koštunice;...

Za razliku od godišnjica, koje nekako uvek liče jedna na drugu, pozicije i život onih koji su činili Đindjićevu eru prilično su se promenili. Nekima je bolje, neki su nestali kao da ih nije ni bilo, a neki su se otkrili u potpuno novom svetlu.

NOSIOCI KOVČEGA: Dugo posle sahrane Zorana Đindjića pričalo se o razlozima za prilično čudan izbor šestorice ljudi koji su njegov kovčeg izneli iz hrama svetog Save, a izabrani su u štampi dugo bili označavani kao "nosioци kovčega". Reč je bila o tadašnjim potpredsednicima DS-a Zoranu Živkoviću, Čedomiru Jovanoviću i Borisu Tadiću, šefu Biroa za komunikacije Vladimiru Popoviću, vlasniku Krmivo produkta Dragoljubu Markoviću i vlasniku MK Komerca Miodragu Kostiću.

Građani Srbije na sahrani Zorana Đindjića

MINISTRI: Posle izbora 2003, jedini ministar iz Đindjićeve vlade koji je zadržao svoju funkciju bio je ministar zdravlja Tomica Milosavljević, ali ni ostali nisu loše prošli. Ministar policije Dušan Mihajlović nastavio je da se bavi biznisom, baš kao i ministarka saobraćaja Marija Rašeta-Vukosavljević. Potpredsednik Vlade Miodrag Isakov dobio je ambasadorsku funkciju u Izraelu, dok je njegov kolega Žarko Korać priključio svoju stranku Liberalno demokratskoj partiji. Predsednik Saveza vojvođanskih Mađara Jožef Kasa, takođe bivši potpredsednik Vlade, vešto barata činjenicom da je predsednik partije jedne nacionalne manjine, posebno u politički kritičnim trenucima. Bivši ministar pravde Vladan Batić vratio se advokaturi i bavi se politički bitnim procesima, a svoj DHSS priključio je LDP-u Čede Jovanovića i tako, uprkos čestim prognozama njegovog političkog kraja, opet dospeo u parlament.

Ministarka za socijalna pitanja Gordana Matković, inače jedna od najpopularnijih članica Đindjićeve vlade, i dalje zauzima visoke funkcije u DS-u, s tim što je paralelno nastavila i svoj naučni rad u okviru Centra za liberalno demokratske studije. Uprkos tome što nije uspeo da postane potpredsednik DS-a, ministar privrede Aleksandar Vlahović i dalje je visoko kotiran u stranci, ima konsultantsku firmu i predsednik je Sportskog društva Crvena zvezda. Bivši ministar trgovine i turizma Slobodan Milosavljević postao je predsednik Privredne komore, ministar za rad Dragan Milovanović rukovodi Asocijacijom slobodnih i nezavisnih sindikata, dok je bivši ministar obrazovanja Gašo Knežević aktivan u DS-u i radi kao profesor na Pravnom fakultetu u Beogradu. Za kombinaciju univerzitetske i političke karijere odlučio se i ministar građevinarstva i urbanizma Dragoslav Šumarac koji je redovni profesor Građevinskog fakulteta, ali i funkcioner Demokratske stranke.

Ministar vera Vojislav Milovanović u međuvremenu je postao protoneimar izgradnje svetosavskog hrama. Nekadašnji ministar za nauku i tehnologiju Dragan Domazet takođe je ostao u svom sektoru: u septembru 2006. osnovao je Fakultet informacionih tehnologija, odnosno prvi domaći "fakultet na daljinu", koji već ima odeljenja u Zrenjaninu, Kumanovu i Banjaluci. Ministar kulture Branislav Lečić aktivno učestvuje u radu LDP-a i bavi se svojim osnovnim zanimanjem – glumom.

Kao što se i očekivalo, najisplativije funkcije zauzeli su predstavnici takozvanog ekspertskega dela vlade Zorana Đindjića. Pre aktivnijeg političkog angažmana, ministar finansija Božidar Đelić postao je direktor Kredi agrikol grupe za Istočnu Evropu, dok je funkciju predsednika UO-a Meridijan banke napustio po ulasku u predizbornu kampanju DS-a. Ministar za ekonomske veze s inostranstvom Goran Pitić zauzeo je mesto predsednika UO-a Sosijete ženeral banke u Beogradu, dok je ministarka energetike i kasnije guvernerka Narodne banke Kori Udovički u januaru 2007. imenovana za direktorku regionalne kancelarije Programa za razvoj UN-a (UNDP). Njen prethodnik na čelu ministarstva energetike Goran Novaković uspešno se bavi biznisom i suvlasnik je kompanije ERG.

U ovom trenutku, najneizvesnija je politička sudbina bivšeg potpredsednika Vlade Nebojše Čovića – pošto njegova Socijaldemokratska partija nije prošla cenzus na parlamentarnim izborima 2003, Čovićeve aktivnosti bazirale su se uglavnom na povremenim izjavama o Kosovu i unutrašnjopolitičkim problemima. Dodatni udarac pretrpeo je na izborima u januaru 2007, kada u koaliciji s Partijom udruženih penzionera Srbije nije uspeo da pređe cenzus. Sve u svemu, Čovićevo ime danas se pominje uglavnom u vezi s košarkaškim klubom FMP (čiji je vlasnik) i u kontekstu suđenja optuženima za ubistvo Zorana Đindjića, gde je najavljen kao mogući svedok.

Neslavna je i sudbina bivšeg potpredsednika vlade Momčila Perišića – u martu 2005. on se dobrovoljno predao Haškom tribunalu, gde je optužen na "osnovu individualne odgovornosti i na osnovu odgovornosti nadređenog" za više ratnih zločina u periodu 1993–1995. Početak suđenja zakazan je za 30. aprila, a Perišić je u međuvremenu pušten na slobodu. S političke scene nestao je i bivši ministar poljoprivrede Dragan Veselinov, kome je glave najviše došlo to što je njegov službeni automobil 15. aprila 2003. usmratio 32-godišnju Katarinu Marić.

PORODICA: Posle višegodišnjeg odbijanja da se aktivno uključi u politički život, Đindjićeva udovica Ružica je tokom 2006. konačno ozvaničila podršku Demokratskoj stranci. Na parlamentarnim izborima bila je na čelu liste DS-a, figurirala je kao kandidatkinja za prvu srpsku premijerku, a tokom predizborne kampanje bila je jedna od najviše zastupljenih predstavnica stranke: davala je intervju, putovala, pojavljivala se na svim bitnijim stranačkim konvencijama. Iako je pre kampanje zvanično bila van političkih tokova, angažman Ružice Đindjić nije predstavljao iznenađenje. Bilo je, naime, logično da će DS pred izbore makar pokušati da iskoristi njen status u široj javnosti – samo nekoliko meseci ranije, u anketi dnevnika "Blic", Ružica Đindjić je glasovima čitalaca izabrana za predsednicu takozvane Ženske vlade, a na listama najmoćnijih žena u Srbiji uvek je zauzimala vodeća mesta. Takođe, bilo je za očekivati da će ona na neki način učestvovati u kampanji, baš kao što je tokom predsedničkih izbora otvoreno stala iza Borisa Tadića i kao što je u svim politički kritičnim trenucima nastupala uz Demokratsku stranku.

U ovom trenutku, još nije potpuno jasno kakav će i koliki biti njen politički angažman, ali je izvesno da će i ubuduće jedna od njenih najbitnijih aktivnosti biti predsedavanje Fondom koji nosi ime Zorana Đindjića. Fond je osnovan 15. decembra 2003. i učestvuje u sprovođenju nekoliko uspešnih programa: dodeli stipendija "Zoran Đindjić", organizaciji edukativnih seminara, kao i projektu "Hiljadu mladih lidera".

U međuvremenu, Ružica Đindjić uspešno je izbegla mogućnost da postane akterka nekog skandala i očuvala imidž uzdržane i pristojne žene koji je odranije imala. Najbliže skandalu bila je priča koja se pojavila pošto je Vlada Srbije u martu 2004. odlučila da porodici Zorana Đindjića u trajno vlasništvo dodeli vilu u Užičkoj 40 na Dedinju. Iako je transfer obavljen elegantno, iako je javnost obaveštena da je porodica zauzvrat ustupila Vladi dva stana u centru Beograda, u junu 2006. volšebno su se pojavili naslednici prvobitnih vlasnika vile: unuci češkog bankara Bohuslava Boukala predali su zahtev za vraćanje imovine koja je, navodno, oduzeta njihovom dedi. Smirenim tonom, bez ikakve želje da diže nepotrebnu buku, Ružica Đindjić je tu informaciju prokomentarisala podsećanjem da je prvobitni vlasnik vile obeštećen i da naslednici eventualno mogu da traže razliku u ceni, ali nikako i da im se kuća vrati. Čitava stvar tu se i završila, a čak ni najluđi Đindjićevi protivnici (medijski i politički) nisu pokušavali da je eksploratišu.

Đindjićeva deca, sad već tinejdžeri, takođe nisu izvor nikakvih skandala i za Srbiju uobičajenih storija o problematičnim potomcima poznatih političara – ne pominju se nikakve elitne škole, nikakav luksuz, ni reči nema o detinjstvu koje se po nečemu bitnije razlikuje od detinjstva njihovih vršnjaka.

Iako se nisu politički angažovale, Đindjićeva majka Mila i sestra Gordana ipak su bile tema političkih i ostalih diskusija. Napad na sestruru Gordanu u maju 2004. bio je prilika da se nadležni podsete na obavezu da brinu o bezbednosti porodice ubijenog premijera, ali takođe i podsećanje na manjkavosti u obezbeđenju samog premijera. S druge strane, majka Mila više je puta zloupotrebljena u političkim računicama. Tokom predsedničke kampanje 2004, Dejan Mihajlović zgodno je poslagao njene citate i nekim samo njemu poznatim logičkim procesom došao do zaključka kako Mila Đindjić (o ubicama svog

sina, političarima i bivšim ministrima) misli isto što i DSS. Naravno, na to niko nije naseo, a Dejan Mihajlović i njegovo obraćanje ostali su upamćeni kao jedna od najsramotnijih epizoda novije političke istorije. Takođe, tokom poslednje predizborne kampanje neki mediji objavili su da je Liberalno demokratska partija vrbovala Milu Đindjić da se priključi njihovoj kampanji – ona je tu informaciju demantovala i još jednom pozvala sve da "prestanu da zloupotrebljavaju Zorana".

NASLEĐE: Uprkos različitim teorijama o tome šta je zapravo ostalo iza Zorana Đindjića, šta je njegov politički testament i ko su njegovi pravi naslednici, evidentno je da je, osim generalnog političkog pravca Srbije, ubijeni premijer definisan i stil domaće političke scene. Još za njegovog života, a naročito posle 12. marta, političari kao da su se utrkivali u stvaranju "đindjićevskih" metafora i kopiranju njegove gestikulacije, mimike i načina govora. Tokom poslednje izborne kampanje, političari se tako nisu libili da ulaze u štale, igraju kolo, na (kvazi)duhovit način opisuju aktuelnu situaciju. U tom smislu, demokrate i LDP nisu bili jedini – opštem trendu priključili su se obično kruti predstavnici DSS-a, pa čak i socijalisti i radikali. S marketinške strane, to je potpuno logično, jer se na Đindjićevom primeru pokazalo da takav recept deluje: čak i ako ne glasaju, potencijalni birači makar ne mogu da se požale na dosadu. Međutim, činjenica je da četiri godine posle Đindjićeve smrti i gomile neuspjehnih i relativno uspelih pokušaja da se kopira ubijeni premijer, stvar postaje malo zamorna i na momente ispod granice dobrog ukusa. Još je zamornija i još manje podnošljiva borba za poziciju najbližeg Đindjićevog prijatelja, najdoslednijeg Đindjićevog naslednika i najvernijeg saradnika, koja se i ove godine zahuktala baš tokom obeležavanja godišnjice ubistva.

Posle 12. marta 2003. često se pominjalo kako je Zoran Đindjić bio čovek koji je preskakao nekoliko stepenika istovremeno. Četiri godine kasnije, potpuno je jasno da na srpskoj političkoj sceni nema nikoga čija bi se brzina penjanja makar primakla Đindjićevoj. Istovremeno, međutim, ispostavilo se da je previše onih koji se guraju na odmorištima i gube dragoceno vreme mereći koliki je bio Đindjićev korak, razmišljajući kuda je Đindjić zapravo išao i prepričavajući na kojem su se stepenuku s njim mimošli. Pitanje zbog čega je ubijen Đindjić još uvek je bez odgovora, presuda optuženima za organizovanje ubistva uskoro se očekuje, a Srbija 2007. još je jako daleko od Srbije za kakvu se nekad zalagao Zoran Đindjić. Tako joj je valjda suđeno.

Hram

Nastavak izgradnje hrama Svetog Save u Beogradu, inače projekat kome je Zoran Đindjić posvetio dosta vremena, bliži se kraju. Po rečima protoneimara Vojislava Milovanovića (ministra vera u Đindjićevoj vladi), građevinski deo radova trebalo bi da bude okončan do kraja 2007. U ovom trenutku, u toku je oblaganje enterijera kamenom i kamenim reljefom, izgradnja kapitela, dekoracija oltara i postavljanje elektro, vodovodnih i kanalizacionih sistema. Takođe, završeni su bočni ulazi, svi betonski svodovi i stubovi koji nose kupolu. Izrada mozaika trebalo bi da bude sledeća faza posla.

Uprkos radovima koji još nisu završeni, hram i svetosavski plato u međuvremenu su postali jedna od turističkih atrakcija Beograda, što je i bio cilj ubijenog premijera.

Okruženje

Među neposrednim saradnicima bivšeg premijera, najlošije su prošli njegovi savetnici Zoran Janjušević i Nemanja Kolesar. Janjušević je zbog finansijskih malverzacija, odnosno zbog toga što je "izbegao da plati porez na prihode, u ukupnom iznosu od 7.702.665 dinara", osuđen uslovno na godinu dana i osam meseci zatvora i bezuslovnu novčanu kaznu od 800.000 dinara. Postupak protiv Kolesara, opet za utaju poreza, i dalje je u toku. Inače, aferu Janjušević – Kolesar, koja je prilično doprinela padu vlade Zorana Živkovića, otvorio je Mlađan Dinkić u julu 2003, ali njegove priče o ilegalnom prebacivanju deviza s računa na račun i firmama na Sejšelskim ostrvima ipak nisu sprečile Nemanju Kolesara da u međuvremenu otvori vrata svog stana jednom popularnom "ženskom" magazinu i da ponosno objasni koliko je hiljada evra platio za stolice, a koliko za ostale delove nameštaja.

Đindjićev bivši telohranitelj Milan Veruović, koji je ranjen prilikom atentata na premijera, dobio je u septembru 2005. novi posao, kao šef obezbeđenja naše ambasade u Parizu. U međuvremenu, međutim, on se često pojavljuje u medijima kao jedan od zastupnika famozne teze o "trećem metku". Što se tiče Đindjićeve sekretarice Biljane Stankov, ona je trenutno angažovana u IO-u beogradskog Gradskog odbora DS-a.